

Conférence des Cours constitutionnelles européennes
Conference of European Constitutional Courts
Konferenz der europäischen Verfassungsgerichte
Конференция Европейских Конституционных Судов

**JUSTIȚIA CONSTITUȚIONALĂ:
FUNȚII ȘI RAPORTURILE CU CELELALTE
AUTORITĂȚI PUBLICE**

*Raport național pentru cel de-al XV^{lea} Congres al Conferinței
Curților Constituționale Europene, prezentat de
Curtea Constituțională a Republicii Cehe*

I. RAPORTURILE CURȚII CONSTITUȚIONALE CU PARLAMENTUL ȘI GUVERNUL

- 1. Rolul Parlamentului (eventual al Guvernului) în procedura de numire a judecătorilor la instanța de contencios constituțional. După numire, aceeași autoritate îi poate revoca pe judecătorii instanței constituționale? Care sunt motivele / temeiurile unei asemenea revocări?**

După cum precizează art. 83 din Constituția Republicii Cehe, Curtea Constituțională este organul judiciar care asigură protecția constituționalității. Într-un sens general, protecția constituționalității constă în activitatea organizată de stat pentru salvagardarea Constituției (și a legilor constituționale), precum și controlul respectării lor. Prin aceasta, Curtea Constituțională se deosebește de instanțele de drept comun nu numai în privința obiectului procedurii de control, ci și a persoanei care îl exercită. Rolul unui judecător al Curții Constituționale îl constituie exercitarea mandatului unei funcții publice și constituționale, în special cu privire la protecția judecătorului față de ingerințe din partea altor autorități publice.

Potrivit art. 84 alin. 1 din Constituție, Curtea Constituțională se compune din 15 judecători; dar, așa cum a stabilit însăși Curtea Constituțională¹, pentru a-și putea exercita deplina competență este necesar ca minimum 12 judecători să depună jurământul (astfel încât curtea să fie constituită) și numai în această componență (cvorum) va fi în măsură să îndeplinească toate atribuțiile încredințate de Constituție. Judecătorii Curții Constituționale sunt numiți de Președintele Republicii, cu acordul Senatului, în conformitate cu art. 62 lit. e) din Constituție; nu este necesară contrasemnarea de către primul-ministru.

Nici Constituția, nici Legea privind Curtea Constituțională nu reglementează modul de selecție a candidaturilor pentru funcția de judecător al Curții Constituționale; în consecință, nu există o comisie sau vreun alt organism care să îi propună Președintelui aceste candidaturi – el este complet independent în alegerea sa. Președintele este însă liber să stabilească el însuși un astfel de organism consultativ.

În Regulamentul Senatului (Legea nr. 107/1999 Coll.) este reglementată procedura de obținere a acordului cu privire la cererea Președintelui Republicii pentru numirea unui judecător la Curtea Constituțională. Odată ce Președintele a comunicat cererea de numire a judecătorului, președintele Senatului o înaintează Biroului permanent (Comitetul organizator) și o trimite tuturor grupurilor parlamentare din Senat. Biroul permanent repartizează cererea unei/unor anumite comisii parlamentare și îi propune președintelui Senatului includerea ei pe ordinea de zi și dezbateră, astfel încât Senatul să se poată exprima prin vot cu privire la numirea judecătorului Curții

---

¹ Decizia nr. 5/2005 Coll, Decizii ale Curții Constituționale, vol. 36

Constituționale în termen de cel mult 60 de zile de la primirea cererii Președintelui. Pentru obținerea acordului asupra numirii unui judecător la Curtea Constituțională este necesară majoritatea simplă a senatorilor prezenți.

În conformitate cu art. 6 alin. 2 din Legea privind Curtea Constituțională, dacă Senatul nu-și exprimă acordul în 60 de zile de la primirea cererii Președintelui, fără alt motiv decât că nu a fost votat în termen, se consideră că Senatul și-a dat acordul (tacit).

Judecătorul Curții Constituționale nu poate fi revocat, nici de către Președinte, nici de către Senat sau Camera Deputaților (camera inferioară a Parlamentului). Încetarea mandatului de judecător este reglementată de art. 7 din Legea privind Curtea Constituțională, și anume:

- Judecătorul poate demisiona, înaintându-și cererea de demisie Președintelui Republicii. Acesta doar ia la cunoștință demisia, fără alte măsuri suplimentare. Mandatul de judecător va înceta în ziua următoare celei în care Președintele a fost informat cu privire la demisia judecătorului;
- la expirarea termenului pentru care a fost numit (10 ani);
- la data când judecătorul a încetat să mai fie eligibil pentru Senat (dacă pierde cetățenia Republicii Cehe sau a fost decăzut din drepturile electorale active - dreptul de a alege);
- la data intrării în vigoare a hotărârii de condamnare a judecătorului pentru săvârșirea unei infracțiuni cu intenție;
- la data pronunțării Curții Constituționale cu privire la încetarea mandatului de judecător. Singur plenul Curții Constituționale poate decide să pună capăt mandatului unui judecător, și numai după efectuarea unei proceduri disciplinare. În cadrul anchetei disciplinare se cercetează dacă, prin conduita sa, judecătorul se dovedește incompatibil pe mai departe cu misiunea Curții Constituționale și cu statutul de judecător al acesteia. Pentru a hotărî încetarea mandatului este necesar acordul a cel puțin nouă judecători (din cei minimum 12 judecători prezenți).

2. În ce măsură instanța de control constituțional are autonomie financiară - în stabilirea și administrarea bugetului de cheltuieli?

Curtea Constituțională a fost înființată nemijlocit prin prevederile Constituției (art. 83); iar ca organ suprem al puterii judecătorești, autorizat să intervină asupra puterilor legislative și executive, ea nu se subordonează nici unui alt organ și își exercită autoritatea în mod independent; la fel ca și Camera Deputaților și Senatul. Conducerea administrativă a Curții Constituționale îi revine președintelui Curții, care însă îi poate transfera directorului administrativ o parte din atribuțiile de administrare curentă (chestiunile operaționale, tehnice, administrative și financiare).

Bugetul Curții Constituționale este o componentă independentă a bugetului de stat, nefiind deci atașat bugetului Ministerului Justiției, care administrează resursele financiare ale instanțelor judecătorești ordinare. Prin urmare, Curtea Constituțională își elaborează propriul proiect de buget, pe care îl analizează împreună cu Comisia de drept constituțional a Camerei Deputaților și cu Ministerul de Finanțe, după care intră în procedura de aprobare a bugetului de stat de către Camera Deputaților. Odată ce bugetul a fost aprobat, Curtea Constituțională îl administrează în conformitate cu reglementările financiare în vigoare.

3. Poate fi modificată legea de organizare și funcționare a instanței constituționale de către Parlament, însă fără consultarea acesteia?

Organizarea și activitățile Curții Constituționale a Republicii Cehe sunt reglementate de Legea nr. 182/1993 Coll., cu privire la Curtea Constituțională. Această lege este neobișnuită sub două aspecte. Primul este faptul că prin ea, Constituantul Republicii Cehe îi anticipa în mod expres existența; cel de-al doilea, că este singura reglementare juridică infra-constituțională pe care judecătorii Curții Constituționale sunt dator să o respecte atunci când se pronunță (a se vedea art. 88 alin. 2 din Constituție). Însă din punct de vedere formal, Legea privind Curtea Constituțională are aceleași calități ca și orice altă lege. Ea trebuie adoptată prin procedura de legiferare și promulgată în colecția oficială de legi (Coll.). Nu există dispoziții speciale pentru amendarea ei; ca atare, Legea Curții Constituționale a fost amendată de 14 ori, deși majoritatea acestor modificări au fost de natură tehnică, legate de modificarea altor legi.

Subiecții cu drept de inițiativă legislativă² pot propune amendamente de lege; cel mai adesea, Guvernul este cel care va iniția asemenea modificări. La elaborarea proiectelor de lege, Guvernul și organele administrației de stat (în special, ministerele) se ghidează după Regulamentul privind normele de tehnică legislativă, document adoptat sub forma unei hotărâri de Guvern și care stabilește procedurile pentru ministere și alte organe ale administrației centrale de stat, în materia elaborării și aprobării reglementărilor legale. Potrivit art. 5 alin. 1 lit. c) din Regulament, proiectul de lege sau conceptul de bază al unui astfel de proiect se transmite Curții Constituționale, Curții Supreme ori Curții Administrative Supreme, în cazul în care acestea sunt vizate drept componente ale organizării statului, sau când proiectul se referă la competența ori regulile lor de procedură. Astfel, Curtea Constituțională este întotdeauna în măsură să comenteze o posibilă modificare a legii proprii. Observațiile sale au însă natura unor recomandări și consultări, iar Curtea Constituțională nu are drept de veto în cadrul procesului. Când proiectul de lege (sau amendament) este prezentat de un alt inițiator decât Guvernul, Curtea Constituțională nu are dreptul legal de a face comentarii, deși autorul propunerii îi poate solicita opinia (așa cum o poate face și Parlamentul în cursul dezbaterilor).

² Art. 41 alin. 2 din Constituție: Proiectele de lege pot fi introduse de deputați, grupuri de deputați, de Senat, Guvern sau organele reprezentative ale regiunilor autonome.

4. Instanța constituțională are competența verificării constituționalității regulamentelor de organizare și funcționare a Parlamentului, respectiv Guvernului?

Potrivit Constituției [art. 87 alin. 1 lit. a) și b)], Curtea Constituțională este autorizată să exercite controlul de constituționalitate doar asupra anumitor acte normative, definite în mod specific. Acestea sunt:

- legile sau dispoziții ale legii
- alte reglementări:
  - ordine ale guvernului
  - regulamente emise de ministere și alte organe ale administrației centrale, alte reglementări emise de organe administrative și entități juridice în situația în care, în baza unei legi speciale, acestea adoptă norme efective la nivel național (“decrete”)
  - decrete și ordine general obligatorii, la nivelul regiunilor și capitalei Republicii, Praga,
  - ordine și decrete municipale, general obligatorii.

Cu toate acestea, în jurisprudența sa³, Curtea Constituțională a conchis că nu este posibilă o clasificare rigidă a izvoarelor de drept supuse controlului său; dimpotrivă, această clasificare trebuie să se facă după conținutul normei juridice contestate, iar nu doar pe criterii pur formale, cum ar fi titulatura / denumirea actului.

Celelalte acte ale parlamentului sau ale guvernului descrise, la modul general, ca fiind hotărâri, nu se supun controlului abstract asupra normelor. Teoretic vorbind, s-ar putea invoca faptul că și acestea ar putea constitui o ingerință din partea autorităților statului în drepturile și libertățile fundamentale garantate constituțional și, ca atare, ar urma să poată fi supuse unui control individual al normelor conținute. Un astfel de proces implică de fapt judecarea unei plângeri individuale de neconstituționalitate, când Curtea stabilește, într-un caz concret, dacă au fost încălcate drepturi și libertăți individuale ce decurg din ordinea constituțională.

5. Controlul de constituționalitate: specificați tipul / categoriile de acte asupra cărora se exercită controlul.

Controlul constituționalității actelor normative (controlul abstract al normelor) reprezintă activitatea principală a curților constituționale, precum și scopul unui sistem de justiție constituțională modern, concentrat și specializat. Cu toate acestea, autoritatea Curții Constituționale se limitează la a verifica dacă o lege contestată sau dispoziții ale acesteia sunt conforme cu constituția sau un tratat internațional în materia drepturilor omului și a libertăților fundamentale ori dacă reglementări de altă natură sunt conforme cu legea sau cu o lege constituțională. Prin urmare, Curtea Constituțională nu este competentă să examineze conformitatea normelor juridice

---

³ Cauza nr. Pl. ÚS 24/99

inferioare legii, chiar dacă forța lor juridică este diferită și intră în coliziune reciprocă. Astfel, Curtea Constituțională reține următoarele: „*Constituția nu îi acordă Curții Constituționale dreptul de a anula reglementări (secundare), cu forță juridică inferioară, ca urmare a neconcordanței lor cu alte reglementări (secundare) având forță juridică superioară, ori chiar ca urmare a neconcordanței acestora cu o reglementare de forță juridică egală. La nivelul controlului abstract al normelor, Curtea Constituțională nu este gardianul universal care să vegheze la conformitatea structurii ierarhiei juridice, pe fiecare treaptă ierarhică. În sistemul nostru constituțional, conflictul dintre reglementările inferioare legii de forță juridică diferită sau egală poate fi abordat la nivelul controlului specific al normelor și al aplicării acestora în conformitate cu Art. 95 alin. 1 din Constituție.*”⁴

În continuare prezentăm categoriile de acte supuse controlului:

- Legile. Lege înseamnă actul juridic cu caracter normativ, care întrunește trei criterii: trebuie să fie adoptat de Parlament cu procedura prevăzută de Constituție, să fie semnat de Președinte și de președinții celor două camere și să fie publicat în mod corespunzător (în Republica Cehă, în Colecția oficială de legi). O lege poate fi contestată în tot sau în parte. Sesizarea prin care se solicită invalidarea legii sau a unei părți din aceasta poate fi înaintată de:
  1. Președintele Republicii,
  2. un grup de cel puțin 41 de deputați sau de cel puțin 17 senatori,
  3. un complet al Curții Constituționale, în legătură cu judecarea unei plângeri individuale de neconstituționalitate,
  4. Guvern,
  5. persoana care a formulat o plângere individuală de neconstituționalitate sau o cerere de redeschidere a procedurii.
- Alte reglementări (a se vedea pct. 4 din chestionar). Sunt documente legale care au fost adoptate și se prezintă în forma necesară. Cerințele de bază pentru aceste reglementări sunt de două categorii: cerințe generale (reglementarea să aibă caracter normativ și să fie obligatorie pentru un cerc larg - nedeterminat - de subiecți); și cerințe specifice (reglementarea să fie adoptată și publicată în forma corespunzătoare, să fie validă și în vigoare). Cererile de anulare a acestor "alte" reglementări sau a unor dispoziții ale acestora pot fi înaintate de:
  1. Guvern,
  2. un grup de cel puțin 25 de deputați sau de cel puțin 10 senatori,
  3. un complet al Curții Constituționale, în legătură cu judecarea unei plângeri individuale de neconstituționalitate,
  4. persoana care a formulat o plângere individuală de neconstituționalitate sau o cerere de redeschidere a procedurii,
  5. organul reprezentativ al unei regiuni,
  6. Avocatul Poporului (Ombudsman),

---

⁴ Cauza nr. Pl. ÚS 35/04

7. Ministerul de Interne, în cazul unui decret cu caracter general obligatoriu emis de o municipalitate, regiune sau de capitala Praga,
8. ministerul interesat sau un alt organ al administrației centrale, în cazul unei petiții pentru anularea unui ordin emis de o regiune sau de capitala Praga,
9. directorul unei autorități regionale, în cazul unei petiții pentru anularea unui ordin municipal,
10. un organ municipal reprezentativ, în cazul unei petiții pentru anularea unei reglementări emise de regiunea căreia îi aparține respectiva municipalitate.

În cazul când prin cerere se solicită anularea “altor” reglementări, ea poate fi întemeiată doar pe motive de neconstituționalitate sau nelegalitate.

- Tratatul internațional. Scopul unei proceduri de control *a priori* asupra constituționalității tratatelor internaționale este de a verifica, înainte de ratificare, dacă tratatul este în conformitate cu legile constituționale. Este singura procedură în care se efectuează controlul preventiv. Sesizarea de verificare a conformității unui tratat internațional cu o lege constituțională, în temeiul art. 87 alin. 2 din Constituție, poate fi înaintată de:
  - A. una din Camerele Parlamentului, de la data prezentării tratatului internațional spre aprobare în vederea ratificării, și până la data aprobării sale,
  - B. un grup de cel puțin 41 de deputați sau de cel puțin 17 senatori, de la data când Parlamentul și-a dat acordul cu privire la ratificarea tratatului internațional, și până la data ratificării acestuia de către Președinte,
  - C. un grup de cel puțin 41 de deputați sau de cel puțin 17 senatori, de la data anunțării rezultatelor referendumului prin care se aprobă ratificarea unui tratat internațional, și până la data ratificării acestuia de către Președinte,
  - D. Președintele Republicii, de la data când i se prezintă tratatul internațional spre ratificare.

În afară de autorul cererii, la procedura desfășurată în fața Curții participă și Parlamentul, Președintele și Guvernul. La solicitarea uneia dintre părți, Curtea Constituțională dezbate sesizarea cu prioritate, cât mai curând posibil.

Procedura se poate finaliza cu una din următoarele soluții:

1. Curtea Constituțională decide că tratatul internațional contravine ordinii constituționale – și se pronunță printr-o decizie de neconstituționalitate în care precizează dispoziția constituțională cu care tratatul intră în conflict. Acest tip de decizie „negativă” împiedică ratificarea tratatului internațional până la data eliminării contrarietății.

2. Dimpotrivă, când Curtea Constituțională stabilește că tratatul internațional respectă ordinea constituțională, prin decizie va statua în sensul că ratificarea tratatului internațional nu intră în conflict cu ordinea constituțională.

6. a) **Parlamentul și Guvernul, după caz, procedează de îndată la modificarea legii (respectiv a actului declarat neconstituțional) în sensul punerii de acord cu legea fundamentală, potrivit deciziei instanței de contencios constituțional. Care este termenul stabilit în acest sens? Există și o procedură specială? În caz contrar, specificați alternativele. Exemplificați.**

În peisajul juridic al Republicii Cehe, Curtea Constituțională joacă un rol important, dar nu și nelimitat. Atunci când examinează reglementarea contestată, legea îi acordă doar două opțiuni. Prima este să anuleze reglementarea legală sau parte din aceasta, cea de-a doua este să respingă cererea. Posibilitatea Curții de a declara neconstituțională o reglementare este limitată însă de măsura în care petiționarul a înțeles să o conteste; cu toate acestea, o caracteristică unică a Curții Constituționale a Republicii Cehe este că prin decizia sa nu se mărginește să declare normele juridice ca fiind invalidate, ci efectiv le anulează, adică le elimină din ordinea juridică. Procedând astfel, ea nu poate totuși înlocui respectivele norme cu alte norme sau reguli⁵; de aceea, Curtea se înfățișează ca legiuitor “negativ”. În consecință, după pronunțarea deciziei Curții Constituționale, pot apărea lacune legislative care trebuie suplinite de către legiuitor.

Legea privind Curtea Constituțională prevede, în art. 58 alin. 1, că deciziile (care anulează o reglementare sau parte din aceasta) devin executorii la data publicării în Colecția oficială de legi, cu excepția cazului în care Curtea Constituțională ar decide altfel. Totuși, Curtea Constituțională, în scopul de a limita crearea lacunelor mai sus amintite, amână adeseori termenul la care deciziile produc efecte, pentru a-i acorda legiuitorului suficient timp ca să adopte o nouă reglementare, care să reflecte decizia Curții Constituționale și să înlăture aspectele de neconstituționalitate. Legea însă nu stabilește termene sau alte măsuri care ar implica fixarea de către instanța constituțională a unor termene precise pentru legiuitor, ceea ce oricum nu ar fi posibil, în virtutea principiului separației puterilor într-un stat de drept democratic. Astfel, în situația în care Curtea Constituțională decide să amâne efectele unei decizii prin care anulează o reglementare sau parte din aceasta, decizia sa privind durata amânării este

---

⁵ În tăcerea Legii proprii a Curții Constituționale, aceasta a stabilit, cu privire la autoritatea sa, că dincolo de simpla anulare a unei reglementări sau de respingerea unei cereri, ea poate pronunța decizii “interpretative”, prin care, în cadrul controlului asupra normei, să remedieze lacuna ce rezultă ca urmare a neconcordanței sau a anulării reglementării anterioare. Deciziile interpretative contribuie astfel la realizarea unei interpretări constituționale, deși norma materială lipsește în realitate din ordinea juridică. Un al doilea tip de decizie, nespecificat de lege, este cea aditivă, prin care Curtea Constituțională respinge cererea inițială, însă declară, dincolo de cadrul acesteia, că a constatat că reglementarea examinată este neconformă sub un alt aspect. Cel mai clar exemplu de acest tip este decizia Curții Constituționale pronunțată în cauza nr. Pl. ÚS 20/05 (prin care a constatat că inacțiunea legiuitorului pe termen lung este neconstituțională).

influențată în primul rând de considerente legate de complexitatea cadrului juridic ce urmează a fi înlocuit și de complexitatea procesului legislativ. Dacă anulează un mănunchi semnificativ de norme juridice sau legi importante, efectele pot fi amânate pe o perioadă de până la 18 luni. În majoritatea cazurilor, deciziile de neconstituționalitate produc efecte de la data publicării în Colecția oficială de legi. Există totuși și decizii care intră în vigoare la momentul pronunțării. De exemplu, Curtea Constituțională a decis astfel într-o procedură de control al constituționalității unor dispoziții din Legea privind proprietatea asupra terenurilor și a altor bunuri agricole⁶, în interesul protejării constituționalității în cauza adjudecată. Motivul pentru care se transferă data producerii efectelor la momentul pronunțării deciziei îl poate constitui și temeiul pentru care o anumită cerere este tratată cu prioritate⁷.

După anularea unei reglementări neconstituționale, Curtea Constituțională nu deține mijloacele legale pentru a obliga legiuitorul să adopte o nouă reglementare. Caracteristicile de bază ale procesului legislativ, principala activitate a organelor legislative, sunt guvernate de Constituție, în art. 39-52, și detaliate prin regulile de procedură ale celor Camere ale Parlamentului⁸. Întrucât ambele Camere participă la procedura de anulare a unei reglementări, ele sunt printre primele înștiințate de orice astfel de anulare (independent de publicarea deciziei în Colecția oficială de legi). Astfel, Parlamentul este conștient că trebuie să adopte o nouă reglementare, iar dacă efectele deciziei sunt amânate, el este informat și cu privire la durata amânării. Desigur, este exclusiv la latitudinea sa dacă și când va adopta noua reglementare. Înlocuirea reglementării cu una nouă – după pronunțarea deciziei Curții Constituționale – se face după aceleași reguli procedurale ca și în cazul procedurii legislative obișnuite pentru adoptarea unei noi legi; mai exact, regulile de procedură nu conțin dispoziții speciale cu privire la procesul legislativ de înlocuire a unei reglementări anulate. Mai mult, reglementarea anulată (sau parte din aceasta) nu trebuie înlocuită cu una similară în cadrul aceluiași text legal; raportul juridic în cauză poate fi reglementat prin norme distincte, ori poate fi creată o structură de reglementare cu totul nouă. Curtea Constituțională nu poate evalua dacă astfel de măsuri sunt adecvate, iar legiuitorul nu are obligația de a informa Curtea Constituțională asupra faptului că a adoptat o nouă reglementare ca răspuns la decizia Curții. Prin urmare, Curtea Constituțională nu poate controla noul cadru legislativ câtă vreme acesta nu a fost contestat de un subiect îndrituit, pe motive de neconstituționalitate.

Cele de mai sus se aplică în mod firesc nu doar în cazul adoptării unei legi noi, ci și în cazul altor reglementări, emise de alte autorități decât Parlamentul.

---

⁶ De ex. decizia Curții Constituționale nr. Pl. ÚS 6/05 din 13 decembrie 2005

⁷ De ex. decizia Curții Constituționale nr. Pl. ÚS 13/05 din 22 iunie 2005

⁸ Legea nr. 90/1995 Coll., privind Regulamentul Camerei Deputaților, și Legea nr. 107/1999 Coll., privind Regulamentul Senatului.

6. b) Parlamentul poate invalida decizia curții constituționale: precizați în ce condiții.

Parlamentul nu poate anula, invalida sau limita în oricare alt mod decizia Curții Constituționale.

7. Există mecanisme de cooperare instituționalizată între Curtea Constituțională și alte organe? Dacă da, care este natura acestor contacte / ce funcții și prerogative se exercită de ambele părți?

Constituția Republicii Cehe, ca reacție la o îndelungată perioadă a lipsei de libertate, a separat temeinic puterea judecătorească de celelalte două puteri. Acest lucru se aplică o dată mai mult în cazul justiției constituționale. Prin urmare, instituțional vorbind, există trei situații în care Curtea Constituțională interacționează cu alte autorități ale statului:

Organele statului participă la procedura desfășurată în fața Curții Constituționale.

Organele statului pot participa la procedura desfășurată în fața Curții în calitate de autor al sesizării, în cazul când sunt competente să o facă (dacă sesizarea este formulată de un organ necompetent, acesta nu poate participa la procedură). În conformitate cu Legea privind Curtea Constituțională (art. 69 alin. 1), organul emitent al legii contestate sau unei alte reglementări, uneori și Președintele, sunt părți în cadrul procedurii.

Președintele și Senatul conlucrează în privința procedurii de numire a judecătorilor Curții Constituționale. Președintele numește judecătorii după ce Senatul și-a dat acordul. Președintele numește apoi un președinte și doi vicepreședinți din rândul judecătorilor Curții Constituționale. Însă din acel moment, toți judecătorii sunt în principiu independenți, iar puterea legislativă și puterea executivă nu mai pot exercita niciun fel de influență asupra acestora⁹. Funcția de judecător al Curții Constituționale este incompatibilă cu orice altă funcție remunerată sau cu vreo altă activitate producătoare de venituri, cu excepția administrării bunurilor proprii, a activităților universitare, pedagogice, literare sau economice, cu condiția ca asemenea activități să nu fie în detrimentul funcției judiciare, a importanței și demnității sale și să nu pericliteze încrederea în independența și imparțialitatea luării deciziilor de către Curtea Constituțională. De asemenea, judecătorii nu pot fi membri ai unor mișcări politice sau ai partidelor politice.

⁹ Acest principiu este parțial încălcat prin faptul că, în temeiul art. 86 din Constituție, Senatul își dă acordul pentru începerea urmăririi penale a unui judecător al Curții Constituționale. Judecătorii nu pot fi urmăriți pentru contravenții (a se vedea art. 4 alin. 2 din Legea privind Curtea Constituțională.).

Cooperarea cu agentul guvernamental care reprezintă Republica Cehă în fața Curții Europene a Drepturilor Omului.

Agentul guvernamental apără interesele Republicii Cehe în cadrul procedurilor desfășurate în conformitate cu Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale ("Convenția"), în fața Curții Europene a Drepturilor Omului ("CEDO"), precum și în fața Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei, în chestiuni legate de procedura în fața CEDO, acolo unde Republica Cehă este parte în proces. Organele statului, inclusiv Curtea Constituțională, sunt obligate să-i furnizeze agentului informații și să coopereze cu acesta, prin:

- a) trimiterea sau furnizarea de informații referitoare la circumstanțele unei cauze, depunerea sau transmiterea de documente și alte probe scrise, precum și elaborarea de concluzii și rapoarte pentru a răspunde la chestiuni de fapt și de drept privind pretinsa încălcare a Convenției,
- b) trimiterea unui dosar în legătură cu o cauză, sau a unei copii complete, sau a unor copii după piesele relevante, inclusiv dosarele instanței și probele păstrate de către instanțele judecătorești, sau acordarea accesului pentru consultarea unui dosar, pentru a face copii sau extrase,
- c) organizarea de consultări directe cu persoane care au fost sau sunt implicate într-un cauză, prin natura funcției.

II. SOLUȚIONAREA CONFLICTELOR JURIDICE DE NATURĂ ORGANICĂ DE CĂTRE CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

1. Care sunt trăsăturile conținutului conflictului juridic de natură constituțională dintre autoritățile publice?

Ordinea constituțională guvernează poziția principalelor organe constituționale, cum sunt Camera Deputaților și Senatul, Guvernul, Președintele, Curtea Constituțională sau Oficiul Suprem de Audit, și le definește principalele limite și sfera de competențe. Competența și atribuțiile – stabilite prin norme constituționale – sunt detaliate de lege, atât prin legi generale (care stabilesc competențele mai multor organe¹⁰) cât și prin legi speciale (care reglementează competențele unui unic organ¹¹).

Cu toate acestea, pot exista situații în care două (sau mai multe) autorități ale statului nu se pun de acord asupra competenței de a acționa într-o anumit caz sau dacă au sau nu competență în respectiva materie. Intervine astfel un conflict de competență, adică o dispută în care una dintre părți pretinde că are autoritatea de a emite o decizie în același caz, ceea ce implică participanți determinați individual, și o altă parte, care a emis deja o decizie (conflict pozitiv de competență). Un conflict poate interveni și în situația în care ambele părți își declină competența de a emite o decizie într-un anumit caz, ceea ce implică participanți determinați individual (conflict negativ de competență). Curtea Constituțională a extins acest concept dincolo de conflictul pozitiv sau negativ de competență, în special prin deciziile sale nr. Pl. ÚS 14/01, Pl. ÚS 17/06 și Pl. ÚS 87/06¹².

¹⁰ De ex. Legea nr. 2/1969 Coll., privind înființarea ministerelor și a altor organe ale administrației publice centrale ale Republicii Cehe (denumită „Legea privitoare la competențe”, întrucât stabilește competențele fiecărui minister și departament/oficiu).

¹¹ De ex. Legea nr. 166/1993 Coll., privind Oficiul Suprem de Audit.

¹² În special în cauza Pl.ÚS 17/06 din 12 decembrie 2006, Curtea Constituțională a verificat, în primul rând, dacă într-adevăr există un conflict de competențe. Confirmându-i existența, a analizat competențele organului care adoptase decizia definitivă și a statuat că acea competență aparținea și unui alt organ (competență comună). Aici, acțiunea unui alt organ reprezenta o condiție preliminară pentru adoptarea deciziei definitive. De esența acestui conflict era să se stabilească dacă ministrul de justiție poate decide numirea unui judecător la Curtea Supremă fără acordul președintelui Curții Supreme. Curtea Constituțională a recunoscut în acest context că președintele Curții Supreme este un organ al statului, care are un drept exclusiv de a-și da acordul cu privire la numirea unui judecător la Curtea Supremă. De asemenea, a constatat că cererea este admisibilă, întrucât niciun alt organ nu are prerogativa de a decide în respectivul caz; a declarat că, în calitate de organ judiciar de protecție a constituționalității (art. 83 din Constituție), ea nu poate permite continuarea unei situații de conflict între două importante organe ale statului, reprezentând puterea judiciară, pe de o parte, și puterea executivă, de cealaltă parte, doar în virtutea faptului că nu era prevăzut cine este autorizat să soluționeze respectivul conflict. Într-un stat de drept democratic nu este posibil ca un act arbitrar să nu poată fi supus controlului și astfel, în ciuda nelegalității sau neconstituționalității sale evidente, să nu poată fi anulat.

Soluționarea conflictelor de competență între organe individuale prin proceduri desfășurate în fața Curții Constituționale nu constituie însă cazuri frecvente; ele sunt limitate de art. 87 alin. 1 lit. k) din Constituție, potrivit căruia Curtea Constituțională decide cu privire la conflictele de competență dintre organele statului și organele regiunilor autonome, cu excepția cazului când prin lege se prevede altfel. Această atribuție, consacrată constituțional, este detaliată în art. 120 alin. 1 din Legea privind Curtea Constituțională, care dispune că aceasta decide cu privire la conflictele dintre organele statului și ale regiunilor autonome, referitor la competența de a emite o decizie sau de a lua măsuri sau întreprinde alte acțiuni în materia precizată prin cererea de sesizare. În conformitate cu art. 120 alin. 2 lit. a), organele statului au dreptul de a formula sesizări pentru declanșarea procedurii de soluționare a conflictelor de competență între două organe de stat. În conformitate cu art. 122 alin. 1 din lege, petiția este inadmisibilă dacă, în conformitate cu legea specială, o altă autoritate este competentă să decidă asupra conflictului de competență sau dacă un organ superior celor două organe între care a intervenit conflictul este competent să se pronunțe în legătură cu acesta.

2. Dacă instanța de contencios constituțional are competența soluționării acestor conflicte.

Competența Curții Constituționale se bazează pe principiul subsidiarității; ea este chemată să decidă asupra unui conflict doar în situația în care niciun alt organ nu este competent să tranșeze conflictul (pozitiv sau negativ) în baza unei legi speciale sau dacă un organ superior celor două organe între care s-a ivit conflictul nu este competent să decidă în legătură cu acesta.

În acest caz, principiul subsidiarității garantează faptul că nu poate interveni o situație în care toate organele implicate să refuze să-și îndeplinească rolul, invocând lipsa de competență. Întrucât nu se poate face un inventar cazuistic al unor eventuale situații conflictuale și nici nu poate fi numit un organ anume care să decidă în toate cazurile posibile ce s-ar ivi, legiuitorul a definit o zonă liberă în care Curtea Constituțională să poată acționa.

Legea specială menționată la art. 122 alin. 1 din Legea privind Curtea Constituțională este Legea nr. 131/2002 Coll., cu privire la soluționarea anumitor conflicte de competență, care reglementează conflictele de competență referitoare la autoritatea de a se pronunța / emite decizia, în cazul când părțile implicate sunt

- a) instanțele judecătorești și organele autonome, executive, teritoriale, ocupaționale sau profesionale,
- b) instanțele civile și instanțele administrative.

Conflictele vor fi examinate și soluționate de un complet special compus din trei judecători de la Curtea Supremă și trei judecători de la Curtea Administrativă Supremă. Scopul procedurii stabilite prin lege specială este de a decide cu privire la autoritatea competentă să se pronunțe în chestiunea disputată. Conflictele de

competență dintre instanțele judecătorești sunt soluționate de instanța imediat superioară. O regulă similară se aplică în cazul conflictelor ivite în cadrul procedurilor administrative.

3. Care sunt autoritățile publice între care pot apărea astfel de conflicte?

Trebuie subliniat că autoritatea Curții Constituționale este reziduală, în sensul că ea decide în cazurile în care niciun alt organ nu are jurisdicție. În fiecare an, Curtea Constituțională publică în Colecția oficială de legi un anunț cu privire la cazurile reținute de Plen spre soluționare în baza art. 11 alin. 2 lit. k) din Legea nr. 182/1993 Coll., privind Curtea Constituțională. În conformitate cu ultimul anunț emis de Curte, nr. 200/2010 Coll., următoarele cazuri sunt conflicte referitoare la competențele organelor statului și ale organelor regiunilor autonome, potrivit art. 87 alin. 1 lit. k) din Constituție. În mod tradițional, se consideră a fi organe supreme:

- Camera Deputaților și Senatul, care formează Parlamentul Republicii Cehe,
- Președintele,
- Guvernul
- Curtea Constituțională.

Jurisprudența¹³ indică, de asemenea, că organe supreme sunt și cele două instanțe supreme.

4. Actele juridice, faptele sau acțiunile ce pot genera astfel de conflicte: sunt ele legate doar de conflictele de competență sau implică și cazurile când o autoritate publică poate contesta constituționalitatea unui act emis de o altă autoritate publică? Dacă instanța dvs. de control constituțional a soluționat astfel de conflicte. Exemplificați.

Conflictele de competență, conform art. 120 alin. 1 din Legea privind Curtea Constituțională, înseamnă conflicte între organele statului, referitor la competența de a emite decizii, implementa măsuri sau întreprinde alte acțiuni în materia precizată în cererea de sesizare. Astfel, în sistemul juridic din Cehia, Curtea Constituțională nu poate decide asupra altor conflicte decât cele care implică aplicarea efectivă a normelor în practică. În astfel de proceduri, Curtea Constituțională nu poate verifica constituționalitatea actelor normative emise de autoritățile statului, prin urmare nu poate tranșa conflictele de autoritate legislativă. Controlul normelor se înscrie în cel de-al doilea tip de proceduri.¹⁴ Prin urmare, răspunsul la întrebare este că un asemenea conflict se referă la care dintre organe este competent să emită o decizie într-o anumită chestiune (sau să o soluționeze, în sensul cel mai larg al cuvântului).

¹³ Conflictul de competență între președintele Curții Supreme și ministrul justiției cu privire la competența de a numi un judecător la Curtea Supremă (cauza nr. Pl. ÚS 87/06)

¹⁴ A se vedea art. 87 alin. 1 lit. a) și lit. b) din Constituție

De la înființarea sa în 1993, Curtea Constituțională a fost sesizată cu 15 conflicte de competență; a dat hotărâri de respingere în 5 dintre cazuri, restul le-a judecat, pronunțându-se prin decizii. Le menționăm pe cele mai importante:

- Decizia din 28 iulie 2009, cauza nr. Pl ÚS 9/09, privind competența de a exclude un judecător care este membru în comisia de disciplină a Curții Supreme, de la examinarea și soluționarea unei chestiuni disciplinare în care este implicat vicepreședintele Curții Supreme.
- Decizia din 9 octombrie 2007, cauza nr. Pl 5/04, referitoare la conflictul privind sfera de competență pentru asigurarea serviciilor medicale de urgență, sesizat de Regiunea Boemia de Sud (regiune autonomă).
- Decizia din 12 septembrie 2007, cauza nr. Pl ÚS 87/06, referitoare la dreptul Președintelui de a numi vicepreședintele Curții Supreme.
- Decizia din 12 decembrie 2006, cauza nr. Pl ÚS 17/06, referitoare la cerința obținerii acordului președintelui Curții Supreme în vederea numirii unui judecător la această instanță.
- Decizia din 20 iunie 2001, cauza nr. Pl ÚS 14/01, referitoare la conflictul privind contrasemnarea, de către Președinte, a deciziei de numire a guvernatorului și viceguvernatorului Băncii Naționale a Cehiei, la inițiativa Guvernului.
- Decizia din 29 ianuarie 2008, cauza nr. III. ÚS 299/97, referitoare la conflictul între Ministerul de Interne și Ministerul Educației privind soluționarea unei căi de atac în cazul infracțiunii săvârșite prin utilizarea neautorizată a unui titlu academic.

5. Care sunt titularii dreptului de a sesiza instanța constituțională în vederea soluționării unui asemenea conflict?

Cererea de sesizare în vederea soluționării unui conflict de competență poate fi formulată de¹⁵:

- Un organ de stat, în cazul unui conflict de competență între stat și o regiune autonomă sau al unui conflict de competență între organe ale statului. Autoritățile statului sunt reprezentate de organele legale de conducere (șef, director, ministru etc.)
- Organul reprezentativ al unei regiuni autonome, în cazul unui conflict de competență între regiunea autonomă și stat sau al unui conflict de competență între regiuni autonome.

După cum s-a arătat mai sus, calitatea de a fi autor al sesizării sau parte este condiționată de existența unui raport direct cu obiectul concret al conflictului. Nu este admis să se solicite pronunțarea unei decizii în privința unui conflict de competență pur abstract sau posibil doar la modul teoretic.

---

¹⁵ Art. 120 alin. 2 din Legea privind Curtea Constituțională

6. Care este procedura de soluționare a unui astfel de conflict?

Legea Curții Constituționale nu stabilește detaliile procedurii de examinare a conflictelor de competență, deși ele reprezintă o categorie specială de proceduri jurisdicționale. Procedura se desfășoară în următoarele etape:

- Depunerea sesizării (Curtea nu se poate autosesiza)
- Repartizarea cauzei unui judecător-raportor. Cazurile sunt repartizate judecătorilor în ordine alfabetică (câte un caz în cadrul fiecărei runde de repartizări), în funcție de data sesizării. Repartizarea se face computerizat, ceea ce elimină posibilitatea vreunei intervenții în selecție și asigură dreptul la un proces corect.
- Strângerea documentelor și a probelor la dosar. Pregătirile în vederea judecării cauzei presupun și obținerea concluziilor părților, precum și a altor probe relevante. Aceasta este atribuția judecătorului-raportor.
- Audieri. În cazul când sesizarea nu este respinsă, are loc o audiere. După cum s-a menționat, aceasta reprezintă o competență suplimentară a Plenului, pentru care Curtea Constituțională se întrunește *en banc*. Audiurile sunt conduse de președintele Curții Constituționale; judecătorul-raportor prezintă conținutul cererii de sesizare și rezultatele procedurilor preliminare desfășurate în fața Curții. Scopul audierii este ascultarea părților și administrarea de probe. Dacă, în opinia plenului, se presupune că audierea nu poate aduce elemente noi în cauză, Legea Curții Constituționale permite ca în anumite cazuri să se renunțe la aceasta, dacă și părțile sunt de acord.
- Deliberare și vot. Doar judecătorii și un stenograf pot fi prezenți în timpul deliberărilor și la exprimarea votului în plen. În cursul deliberării, înainte de începerea votului, fiecare judecător poate propune un proiect de decizie. În același timp, fiecare judecător trebuie să voteze pentru unul dintre proiectele de decizie prezentate înainte de începerea votului. O decizie este adoptată dacă majoritatea judecătorilor prezenți au votat în favoarea ei. Judecătorul care nu este de acord cu decizia plenului sau cu motivarea are dreptul de a face opinie separată, care va fi inclusă în minuta deliberărilor și anexată la decizie, fiind precizat numele autorului.
- Pronunțarea și publicarea deciziei. Decizia se pronunță întotdeauna în ședință publică și în numele Republicii; anunțul se face de către președintele Curții Constituționale. Conform art. 57 alin. 1 din Legea privind Curtea Constituțională, deciziile referitoare la un conflict de competență nu sunt dintre cele pentru care este necesară publicarea în Culegerea oficială de legi a Republicii Cehe. Cu toate acestea, în conformitate cu art. 57 alin. 3 din lege, Curtea Constituțională poate hotărî – atunci când apreciază că într-un anumit fel decizia vizează o chestiune de importanță generală – că aceasta va fi publicată în Culegerea oficială de legi. Astfel, publicarea unei astfel de decizii în Culegerea oficială de legi rămâne la latitudinea Curții Constituționale.

7. Ce soluții pronunță instanța de contencios constituțional? Exemplificați.

Mai înainte ca instanța constituțională să se pronunțe, autorul sesizării – cu acordul Curții Constituționale – și-o poate retracta. Curtea Constituțională poate hotărî totuși că interesul în soluționarea conflictului de competență într-un caz particular depășește voința petiționarului, astfel încât va continua procedura. Când însă admite retragerea cererii, ea oprește procedura.

De asemenea, în cursul procedurii, Curtea Constituțională poate hotărî să respingă cererea, în situația în care:

- Soluționarea conflictului de competență aparține unui alt organ, în conformitate cu legea specială, sau
- Soluționarea conflictului de competență aparține organului superior celor între care s-a ivit conflictul de competență.

În alte cazuri, Curtea Constituțională se pronunță pe fondul cauzei, stabilind care este organul competent să soluționeze problema care a condus la apariția conflictului. Când conflictul de competență s-a produs între un organ al statului și o regiune autonomă, ea decide dacă problema este de competența statului sau a regiunii autonome.

Dispozitivul deciziei poate avea următorul cuprins:

“I. Președintele este organul competent să emită decizia de numire a vicepreședintelui Curții Supreme din rândul judecătorilor numiți la Curtea Supremă prin decizia ministrului justiției, acesta după obținerea în prealabil a acordului președintelui Curții Supreme cu privire la respectiva numire.

II. Se anulează Decizia Președintelui din 8 noiembrie 2006, prin care judecătorul J.B. a fost numit vicepreședinte al Curții Supreme.”¹⁶

8. Modalități de îndeplinire a deciziei instanței constituționale: conduita autorităților publice vizate după soluționarea conflictului. Exemplificați.

Atunci când unul dintre organele implicate în conflict a emis deja o decizie în problema disputată și, în opinia Curții Constituționale, acesta nu avea competența necesară emiterii deciziei, Curtea Constituțională va anula actul. Dacă un organ care este parte în conflict a emis deja o decizie prin care și-a declinat competența, iar urmare a constatărilor Curții Constituționale acesta avea competență în respectiva materie, Curtea Constituțională, prin decizia sa, va anula și acel act. Astfel de acte emise, dar care vin în conflict cu opinia juridică exprimată de Curtea Constituțională,

¹⁶ Decizia din 12 septembrie 2007, cauza nr. Pl ÚS 87/06, cu privire la dreptul Președintelui de a numi vicepreședintele Curții Supreme.

sunt considerate acte nule (vide de conținut, ele nu produc efecte juridice), iar anularea lor constituie doar o formalitate pentru mai buna securitate juridică. În plus, Curtea Constituțională poate anula asemenea acte chiar și acolo unde autorul sesizării nu a solicitat-o în mod expres.¹⁷

Curtea Constituțională pronunță decizii de casare; prin urmare, în situația în care un act este desființat, organul în cauză trebuie să adopte un nou act. În cazul în care nu este vorba de un act, organul competent trebuie să îndeplinească procedura care a fost contestată în fața Curții Constituționale.

---

¹⁷ Așa s-a petrecut în cazul Deciziei din 20 iunie 2001, cauza nr. Pl ÚS 14/01, unde Guvernul a propus anularea unei decizii prin care Președintele numise guvernatorul și viceguvernatorul Băncii Naționale Cehe.

III. EXECUTAREA DECIZIILOR CURȚII CONSTITUȚIONALE

1. Deciziile Curții Constituționale:

- a) sunt definitive;
- b) ~~pot fi recurate, situație în care se vor arăta titularii dreptului, termenele și procedura;~~
- c) produc efecte *erga omnes* ;
- d) produc efecte *inter partes litigantes*.

Deciziile Curții Constituționale sunt definitive, iar împotriva lor nu există nicio cale de atac la nivel național.

Situația este însă ceva mai complicată în privința gradului de obligativitate a deciziilor individuale ale Curții Constituționale.

Art. 89 alin. 2 din Constituție prevede că deciziile executorii ale Curții Constituționale sunt obligatorii pentru toate autoritățile și toate persoanele.

Cu toate acestea, nici în mediile academice, nici în cadrul dezbaterilor profesionale nu s-a ajuns la un consens în ceea ce privește natura obligatorie a deciziilor Curții Constituționale. În cel mai important comentariu asupra Constituției¹⁸ sunt menționate două abordări de principiu, situate pe poziții extreme:

- (toate) deciziile Curții Constituționale sunt general obligatorii, inclusiv „motivele esențiale” (*ratio decidendi*) prinse în motivare,
- actele Curții Constituționale – cu excepția deciziilor (sau a dispozitivului acestora) prin care se anulează reglementări (sau dispoziții ale acestora) – nu sunt general obligatorii.

Nici Curtea Constituțională nu s-a dovedit însă consecventă în abordările sale:

Decizia I. ÚS 23/97:

„Prevederea cuprinsă în art. 57 alin. 2 din Legea nr. 182/1993 Coll. stabilește că dispozitivul, precum și acea parte din motivare din care rezultă opinia juridică exprimată de Curtea Constituțională vor fi publicate în Culegerea oficială de legi. Prin urmare, este evident că și opinia juridică exprimată, în înțelesul său fundamental și aria de cuprindere, este obligatorie pentru instanțele judecătorești de drept comun.”

sau

Decizia III. ÚS 200/2000:

„Interpretarea problemelor de drept constituțional dată de Curtea Constituțională în motivarea unei decizii, de regulă, în partea de argumentare a chestiunilor de drept,

¹⁸ Sládeček V., Mikule V., Syllová J.: Ústava České republiky. Komentář. 1. vydání [Constituția Republicii Cehe comentată. Prima ediție.], Praga, C.H.BECK, p. 374

dacă este de natură generală, va fi general obligatorie, la fel ca și dispozitivul însuși și drept urmare, această opinie juridică (în materia dreptului constituțional) este obligatorie pentru însăși Curtea Constituțională în cazuri similare.”

Pe de altă parte, s-a mai reținut:

Rezoluția II. ÚS 355/02:

“Astfel, în măsura în care Curtea Constituțională se pronunță în cazuri individuale, deciziile sale sunt obligatorii numai în sensul casării, nu și în sensul creării unui precedent. Prin urmare, în aceste cazuri, deciziile Curții Constituționale nu sunt de natură general obligatorie, chiar dacă jurisprudența Curții Constituționale, în mod indirect – prin amănunțimea și natura motivării – ar trebuie să constituie linii călăuzitoare în materia dreptului constituțional pentru instanțele judecătorești de drept comun.”

În Decizia nr. IV.ÚS 301/05 din 13 noiembrie 2007, Curtea Constituțională face precizări în legătură cu casarea și precedentul creat prin jurisprudență.

În ceea ce privește efectele obligatorii ale casării, notează:

„Conflictele juridice și procedurile judiciare trebuie să aibă un punct final, ele nu pot continua ca un etern ping-pong între organe judiciare care își mențin poziția. ... Regula conform căreia deciziile Curții Constituționale nu pot fi recurate are drept consecință faptul că o decizie a Curții Constituționale constituie o dezlegare definitivă în materia dreptului constituțional privind un caz particular, prin urmare trebuie să fie fidel pusă în aplicare de către instanța de drept comun competentă, care trebuie să respecte analiza de drept constituțional prezentată în decizia Curții Constituționale, indiferent de îndoielile pe care instanța de drept comun le-ar putea avea cu privire la corectitudinea sau justificarea acesteia. ... Curtea Constituțională nu pretinde că este infailibilă, dar susține că, în cazuri individuale, punctul terminus al litigiului reprezintă un element esențial al unui proces echitabil și, în consecință, în calitate de organism având ultimul cuvânt, opinia sa juridică într-o anumită problemă trebuie respectată necondiționat. O opinie contrară ar intra în coliziune cu însuși principiul deciziilor de casare.”

Cu privire la natura de precedent, decizia citată observă următoarele:

„Curtea Constituțională consideră că este necesar să analizeze mai în detaliu motivarea Deciziei III. ÚS 252/04. În respectiva decizie, Curtea Constituțională a stabilit principiile aplicabile unei situații în care instanțele de drept comun trebuie să soluționeze probleme care sunt similare (sau identice) cu problemele asupra cărora Curtea Constituțională s-a pronunțat deja. Curtea Constituțională a statuat că art. 89 alin. 2 din Constituție, coroborat cu art. 1 alin. 1 din Constituție, stabilește cerințe importante pentru instanțele de drept comun în ceea ce privește judecarea cauzelor; în consecință, «o interpretare deja dată [de către Curtea Constituțională] ar trebui să fie ... un punct de plecare pentru soluționarea cazurilor ulterioare de același tip». Cu alte cuvinte, instanțele de drept comun trebuie să respecte interpretările Curții Constituționale în materia dreptului constituțional, și anume «regulile juridice

esențiale (motivele decisive), astfel cum au fost interpretate și aplicate și care au stat la baza soluției pronunțate»; cu alte cuvinte, să urmeze precedentul. Nerespectarea acestor cerințe reprezintă o încălcare a art. 89 alin. 2 din Constituție, coroborat cu art. 1 alin. 1 din Constituție și reprezintă, de asemenea, o încălcare a dreptului fundamental subiectiv al persoanei afectate, prevăzut de art. 36 alin. 1 din Cartă, adică de a-și «susține drepturile în fața unei instanțe independente și imparțiale.»

Concluzionând, deciziile Curții Constituționale sunt întotdeauna obligatorii pentru părțile implicate. Secțiunile ce cuprind dispozitivul și argumentația esențială în motivarea unei decizii de anulare sunt și ele obligatorii pentru toate celelalte persoane. Opiniile juridice și esența argumentării deciziei, prezentate în motivare, sunt în primul rând obligatorii pentru Curtea Constituțională, care se poate abate de la acestea doar în condițiile legii. Pentru celelalte autorități ale statului, precum și pentru persoanele fizice și juridice, aceste opinii juridice și *ratio decidendi* nu sunt obligatorii în sens juridic formal, ci numai prin puterea ideilor și persuasiunea opiniilor. Astfel, motivele esențiale nu constituie un precedent obligatoriu *de jure*, dar sunt respectate *de facto*.

2. De la publicarea deciziei în Monitorul/Jurnalul Oficial, textul de lege declarat neconstituțional:

- a) se abrogă;
- b) ~~se suspendă, până la punerea de acord a actului/textului declarat neconstituțional cu prevederile legii fundamentale;~~
- c) ~~se suspendă, până când legiuitorul invalidează decizia instanței constituționale;~~
- d) **alte situații.**

Curtea Constituțională are autoritatea de a elimina direct din ordinea juridică o reglementare sau parte din aceasta, în cazul în care o consideră contrară unei legi constituționale. A se vedea art. 70 alin. 1 din Legea privind Curtea Constituțională, care prevede următoarele:

„Dacă, în urma examinării cauzei, Curtea Constituțională conchide că o lege sau dispoziții ale acesteia contravin unui act constituțional sau că o altă reglementare sau dispoziții ale acesteia încalcă un act constituțional sau lege, prin decizia pronunțată va declara că respectiva lege sau reglementare ori dispoziții ale acestora sunt anulate de la data stabilită în decizie.”

3. Odată ce curtea constituțională a pronunțat o decizie de neconstituționalitate, în ce mod este aceasta obligatorie pentru instanța de fond și pentru celelalte instanțe judiciare?

După cum s-a amintit în Secțiunea III, pct. 1 din chestionar, problema obligativității deciziilor este relativ complicată. În raport cu instanțele de drept comun, le putem încadra în două categorii:

- Procedura plângerii individuale (de neconstituționalitate). Atunci când Curtea Constituțională anulează o hotărâre judecătorească, cauza se restituie instanței ordinare, care trebuie să redeschidă procedura și să pronunțe o altă hotărâre. În cazul anulării mai multor hotărâri date de instanțe pe trepte ierarhice diferite, atunci procedura se reia de la faza ce precede pronunțarea în primă instanță. Cu toate acestea, aici avem de-a face doar cu un principiu îndeobște acceptat, întrucât nici Legea Curții Constituționale și nici alte reguli procedurale (cu excepția art. 314 și urm. din Codul de procedură penală) nu conțin dispoziții exprese. Decizia Curții Constituționale este obligatorie pe tot parcursul derulării noii proceduri, pentru toate instanțele judecătorești, indiferent de gradul de jurisdicție, Curtea Constituțională însăși fiind ținută de opinia juridică exprimată.
- Procedura de control al constituționalității actelor normative. Art. 58 alin. 1 din Legea privind Curtea Constituțională prevede că deciziile prin care Curtea s-a pronunțat asupra unei cereri având ca obiect anularea unei legi sau a altor reglementări sau a unor dispoziții ale acestora sunt executorii de la data publicării în Culegerea oficială de legi, cu excepția cazului în care Curtea Constituțională decide altfel. În situația în care Curtea face uz de dreptul de a stabili o dată diferită pentru ca decizia să-și producă efectele, atunci cel mai adesea o va face în sensul amânării. Curtea poate decide însă și că decizia intră în vigoare la data pronunțării,¹⁹ iar doctrina de drept constituțional²⁰ nu exclude posibilitatea ca decizia să producă efecte *ex tunc*. Cu toate acestea, până în prezent Curtea Constituțională nu s-a prevalat de această posibilitate. Derogarea se aplică *erga omnes*, adică inclusiv pentru instanțele judecătorești ordinare și produce efecte juridice de la data publicării în Culegerea oficială de legi, cu excepția cazului când Curtea Constituțională ar hotărî să transfere pentru mai târziu momentul la care decizia urmează să-și producă efectele (dacă dorește să acorde legiuitorului un răgaz pentru creare de noi norme, evitând astfel apariția unei lacune legislative). Totuși, amânarea intrării în vigoare a unei decizii complică situația pentru instanțele judecătorești de drept comun, deoarece până la momentul la care respectiva decizie începe să producă efecte, ele ar urma să aplice o normă care a fost declarată neconstituțională, dar care, pentru moment, există încă în ordinea de drept. În această privință, Curtea Constituțională este de părere că instanțele judecătorești trebuie să interpreteze asemenea norme îndoielnice într-un mod constituțional, adică în conformitate cu opiniile exprimate de Curtea Constituțională, chiar dacă norma în cauză rămâne formal în vigoare.

---

¹⁹ A se vedea Secțiunea I, pct. 6a

²⁰ A se vedea Wagnerová, E., Dostál, M., Langášek, T., Pospíšil, I.: Zákon o Ústavním soudu s komentářem [Legea privind Curtea Constituțională comentată], ASPI, Praga, 2007, p. 206

4. Atât în controlul *a posteriori* cât și în controlul *a priori*, legiuitorul își îndeplinește, de fiecare dată, și în termenele prevăzute, obligația constituțională de a elimina aspectele de neconstituționalitate?

Curtea Constituțională exercită un control de constituționalitate *a posteriori*; un control *a priori* poate fi efectuat într-o singură situație, când verifică dacă un tratat internațional este conform din punct de vedere constituțional.

Întrucât Curtea Constituțională este un „legiuitor negativ,” ea nu poate decât să elimine din ordinea juridică acele norme care sunt contrare legilor constituționale. Vidul creat poate fi remediat doar de puterea legislativă (sau, în cazul altor reglementări, iar nu legi – de emitenții acestora); în cazuri excepționale, însăși Curtea Constituțională poate complini asemenea lacune printr-o decizie interpretativă. Cu toate acestea, potrivit principiului separației puterilor, Curtea Constituțională nu poate obliga alte organe să-și exercite autoritatea, după cum nu le-ar putea sancționa (stricto sensu) pentru că nu o fac. Astfel, va depinde de voința și responsabilitatea lor constituțională să adopte o reglementare conformă cu Constituția, așa cum Curtea a stabilit prin decizia sa.

Extrapolând această situație asupra raportului dintre Curtea Constituțională și puterea legislativă, trebuie menționat că în marea majoritate a cazurilor, puterea legislativă răspunde deciziei de neconstituționalitate a Curții Constituționale și adoptă o nouă normă juridică, conformă cu opinia Curții Constituționale.

Curtea Constituțională nu poate stabili însă un termen pentru adoptarea noii reglementări. Așa cum am arătat mai sus, Curtea Constituțională poate doar amâna efectele deciziei sale, permițându-i astfel creatorului normei să se familiarizeze cu motivele statuate în decizie și să pregătească norme corespunzătoare din punct de vedere constituțional. Dacă acesta nu profită de intervalul de timp acordat, atunci normele contestate se șterg din ordinea juridică, fără a exista însă un raport direct între emitent și Curtea Constituțională, privitor la o eventuală responsabilitate.

O decizie de derogare din partea Curții Constituționale nu va face să reînvie automat normele juridice anterioare, după cum Curtea Constituțională nu poate decide în mod categoric ca alte dispoziții existente în ordinea juridică să fie utilizate prin analogie, ca substitut pentru dispozițiile anulate.

5. Ce se întâmplă în situația în care, în termenul prevăzut de Constituție și/sau legislație, legiuitorul nu înlătură viciul de neconstituționalitate? Exemplificați.

Puterea legislativă nu ia nicio măsură privitoare la ordinea de drept ca reacție la decizia de neconstituționalitate, întrucât Curtea Constituțională poate elimina direct norma lovită de neconstituționalitate. Datorită acestui fapt nu se poate ajunge la

situația în care Curtea Constituțională să constate că o reglementare sau parte din aceasta este neconstituțională, dar să trebuiască să aștepte ca legiuitorul să o anuleze. În acest sens, Curtea Constituțională este complet independentă de activitatea emitentului normei.

Cu toate acestea, în anumite situații, inacțiunea legiuitorului poate crea o anumită stare de neconstituționalitate. În cauza nr. Pl. ÚS 9/07, și în special în cauza nr. Pl. ÚS 20/05, Curtea Constituțională a recurs la o soluție “de completare/adăugare” (decizie aditivă); astfel, ea a respins cererea dar, în plus față de cadrul cererii inițiale, a declarat că se constată un alt aspect de neconstituționalitate. În cea de-a doua procedură – care avea ca obiect o sesizare prin care se solicita anularea unei părți din Codul Civil, referitoare la închirierea apartamentelor – Curtea Constituțională a stabilit că reglementarea este constituțională, concluzionând însă că inacțiunea Parlamentului era neconstituțională, întrucât printr-o serie de decizii anterioare, Curtea îi acordase un termen pentru a adopta norme în concordanță cu cele constituționale. Curtea a conchis că un vid legislativ neconstituțional poate apărea și atunci când: „... *Parlamentul a adoptat reglementarea respectivă, dar care a fost anulată întrucât nu întrunea criteriile de constituționalitate, iar legiuitorul nu a adoptat norme corespunzătoare prin care să o înlocuiască, deși Curtea Constituțională i-a acordat suficient răgaz pentru a face acest lucru (18 luni). Mai mult, legiuitorul nu a acționat nici după expirarea termenului, astfel încât nici astăzi (după mai bine de 4 ani) nu s-a adoptat reglementarea juridică necesară.*”

6. Prin intermediul altui act normativ, legiuitorul poate consacra din nou soluția legislativă declarată neconstituțională? Argumentați.

Controlul constituționalității reglementărilor se efectuează *a posteriori*, și pentru o unică dată. Prin urmare, Curtea Constituțională nu are posibilitatea de a verifica dacă norma nou adoptată este conformă cu opinia juridică prezentată în decizia de neconstituționalitate, cu excepția cazului când aceasta este din nou contestată de un subiect autorizat, iar Curtea o va putea examina. Curtea Constituțională nu poate însă, din proprie inițiativă, să purceadă la examinarea normelor juridice, nici chiar legat de punerea în aplicare a opiniilor juridice exprimate în deciziile care au ocazionat emiterea de noi reglementări. Iar în situația în care emitentul normei, ca răspuns la anularea unei reglementări, adoptă practic aceeași normă juridică pe care Curtea Constituțională a anulat-o deja, Curtea are dreptul de a o analiza doar în cadrul unei noi proceduri, inițiată la cererea unui subiect autorizat.

Dacă emitentul nu face altceva decât să eludeze motivele esențiale reținute în decizia Curții Constituționale și să înlocuiască norma juridică anulată cu una formal diferită, dar cu același conținut, atunci există temei pentru a anula și noua reglementare, pe motiv că aceasta reproduce de fapt actul anterior, declarat neconstituțional.

7. Curtea Constituțională are posibilitatea de a însărcina alte organe cu executarea deciziilor sale și /sau de a stabili modul în care acestea urmează a fi puse în executare într-o anumită cauză?

Curtea Constituțională dă decizii de casare; ea poate doar să anuleze actul atacat, fără a-l putea modifica sau completa ori fără să se substituie într-o procedură care se desfășoară în fața organelor administrative sau a instanțelor judecătorești ordinare. De asemenea, ea nu poate ordona sarcini în seama altor autorități ale statului, nu poate impune silit îndeplinirea acestora și nu poate sancționa neducerea lor la îndeplinire. În situația în care, teoretic, s-ar pune problema nerespectării deciziei Curții Constituționale de către o autoritate a statului, atunci Curtea nu poate lua măsuri ea însăși, ci trebuie să aștepte ca unul dintre subiecții autorizați să conteste actul, pe care mai apoi – după desfășurarea procedurilor – să îl declare neconstituțional și astfel să-l anuleze.